

ประกาศชวนา

รายงานสภาพการทำนา และศัตรูข้าว เพื่อเตือนภัยการระบาด
ฤดูนาปี 2566 จังหวัดเชียงราย
โดยกลุ่มวิชาการ ศูนย์วิจัยข้าวเชียงราย

รอบสำรวจที่ 2 ฤดูนาปี 2566 : วันที่ 3-4 สิงหาคม 2566

ภาพรวมของจังหวัดเชียงราย

สภาพพื้นที่การทำนาในจังหวัดเชียงรายเกษตรกรปลูกข้าวเสร็จเรียบร้อยแล้ว แต่มีบางพื้นที่อยู่ระหว่างการเตรียมแปลงเพื่อปักดำ ส่วนใหญ่ข้าวอยู่ในระยะกล้า เริ่มพบการระบาดของโรคไหม้ โรคถอดฝักดาบ เพลี้ยไฟ และตัวอ่อนของเพลี้ยกระโดดหลังขาวในบางพื้นที่ แต่ไม่เกินระดับเศรษฐกิจ และบางพื้นที่ที่มีการหว่านข้าวช่วงเดือนมิถุนายน พบการระบาดของวัชพืชนาข้าว ได้แก่ หญ้าข้าวนก และกกชนิดต่าง ๆ

ภาพรวมของแปลงสำรวจ

ผลการสำรวจแปลงสำรวจ จำนวน 7 แปลง ได้แก่ อำเภอพาน เมืองเชียงราย เชียงแสน แม่จัน แม่สรวย แม่ลาว และเวียงชัย ข้าวอยู่ในระยะกล้า ไม่พบการระบาดของโรค แมลงศัตรู ศัตรูข้าว และวัชพืชนาแปลงสำรวจ

ข้อมูลค่า BUS ณ ศูนย์วิจัยข้าวเชียงราย ระหว่างวันที่ 1 กรกฎาคม – 10 สิงหาคม 2566 พบค่า BUS สูงสุดเท่ากับ 3.70 แต่ค่าวิกฤตเฉลี่ยไม่เกิน 2.25 พื้นที่แปลงสำรวจไม่พบการเกิดของโรคไหม้ ช่วงนี้มีฝนพาคะนอง ฝนตกหนักติดต่อกัน ทำให้ดินและอากาศมีความชื้นสัมพัทธ์สูง ดังนั้นจึงขอให้เกษตรกรหมั่นสำรวจแปลงและเฝ้าระวังการระบาดของโรคไหม้ในแปลงนาของท่าน เนื่องจากสภาพอากาศดังกล่าวเอื้อต่อการเกิดของโรคไหม้

(ก) อาหารของโรคใบไหม้ (ข) อาการของโรคถอดฝักดาบ (ค) ลักษณะของเพลี้ยไฟ (ง) วัชพืชนาข้าว

“ เป็นผู้นำด้านงานวิจัยและพัฒนา ข้าวเหนียวและข้าวญี่ปุ่นของภาคเหนือ ”

จุดที่ 1 ตำบลธารทอง อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

ข้อมูลและสภาพทั่วไป

แปลงสำรวจมีพื้นที่ปลูกข้าว 7 ไร่ ปลูกข้าวพันธุ์ กข-แม่โจ้ 2 โดยวิธีการหว่านน้ำตม เมื่อวันที่ 20 มิถุนายน 2566 สภาพพื้นที่นาเป็นที่ราบ พิกัดแปลง lat 19.704536 long 99.683789 สำรวจวันที่ 3 สิงหาคม 2566 เวลา 10.20 น. ท้องฟ้ามีเมฆมาก อากาศเย็น มีลมพัด ข้าวอยู่ในระยะแตกกอ (ภาพที่ 1) ต้นข้าวเจริญเติบโตสมบูรณ์ดี

การเจริญเติบโตของข้าว

จากการสำรวจจำนวนต้นข้าวในพื้นที่ 30 x 50 เซนติเมตร มีจำนวนต้นข้าวเฉลี่ย 37.50 ต้น ความสูงของต้นข้าวเฉลี่ย 47.00 เซนติเมตร วัดค่าสีใบข้าวจากแผ่นเทียบสี (Leaf Color Chart : LCC) เฉลี่ยระดับ 3.50 ระดับน้ำในแปลงสำรวจเฉลี่ย 3.40 เซนติเมตร

โรค แมลง - ศัตรูข้าว และศัตรูธรรมชาติ

การสุ่มนับจำนวนแมลงศัตรูข้าวและศัตรูธรรมชาติบริเวณกอข้าวด้วยตาเปล่า จำนวน 20 จุด พบแมลงศัตรูข้าว ได้แก่ เพลี้ยกระโดดหลังขาว 14 ตัว และมีเชื้อหนอนกอข้าว 1 ตัว ไม่พบแมลงศัตรูธรรมชาติ สำหรับการไล่สวันโฉบแมลงในนาข้าว พบแมลงศัตรูข้าว ได้แก่ เพลี้ยกระโดดหลังขาว 20 ตัว เพลี้ยจักจั่นสีเขียว 4 ตัว เพลี้ยจักจั่นปีกลายหยัก 2 ตัว เพลี้ยจักจั่นขาวใหญ่ 2 ตัว และเพลี้ยจักจั่นหัวสีส้ม 1 ตัว พบศัตรูธรรมชาติ ได้แก่ ตัวงดินคอยาว 3 ตัว แมลงปอเข็ม 1 ตัว และแมงมุมขาสั้น 2 ตัว

ภาพที่ 1 สภาพแปลงนาและการเจริญเติบโตของต้นข้าวในแปลงสำรวจ ตำบลธารทอง อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

จุดที่ 2 ตำบลศรีคำ อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย

ข้อมูลและสภาพทั่วไป

แปลงสำรวจมีพื้นที่ปลูกข้าว 6 ไร่ ปลูกข้าวญี่ปุ่นพันธุ์ ก.วก.2 โดยวิธีการหว่านน้ำตม เมื่อวันที่ 5 กรกฎาคม 2566 สภาพพื้นที่นาเป็นที่ราบ พิกัดแปลง lat 19.704536 long 99.683789 สำรวจวันที่ 4 สิงหาคม 2566 เวลา 15.59 น. ท้องฟ้ามีเมฆ อากาศร้อนอบอ้าว ข้าวอยู่ในระยะแตกกอ (ภาพที่ 2) ต้นข้าวเจริญเติบโตสมบูรณ์ดี

การเจริญเติบโตของข้าว

จากการสำรวจจำนวนต้นข้าวในพื้นที่ 30 x 50 เซนติเมตร มีจำนวนต้นข้าวเฉลี่ย 40.75 ต้น ความสูงของต้นข้าวเฉลี่ย 51.25 เซนติเมตร วัดค่าสีใบข้าวจากแผ่นเทียบสี (Leaf Color Chart : LCC) เฉลี่ยระดับ 3.00 ระดับน้ำในแปลงสำรวจเฉลี่ย 2.20 เซนติเมตร

โรค แมลง - ศัตรูข้าว และศัตรูธรรมชาติ

การสุ่มนับจำนวนแมลงศัตรูข้าวและศัตรูธรรมชาติบริเวณกอข้าวด้วยตาเปล่า จำนวน 20 จุด พบแมลงศัตรูข้าว ได้แก่ เพลี้ยกระโดดหลังขาว 63 ตัว และเพลี้ยจักจั่นสีเขียว 1 ตัว ไม่พบแมลงศัตรูธรรมชาติ สำหรับการใช้สวิงโฉบแมลงในนาข้าว พบแมลงศัตรูข้าว ได้แก่ เพลี้ยกระโดดหลังขาว 5 ตัว เพลี้ยจักจั่นสีเขียว 3 ตัว และเพลี้ยจักจั่นขาวใหญ่ 1 ตัว พบแมลงศัตรูธรรมชาติ ได้แก่ มวนเขียวตูดไข่ 5 ตัว ตัวงดินคอยาว 1 ตัว แมลงปอบ้าน 1 ตัว และแมงมุมขาสั้น 2 ตัว

ภาพที่ 2 สภาพแปลงนาและการเจริญเติบโตของต้นข้าวในแปลงสำรวจ ตำบลศรีคำ อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย

จุดที่ 3 ตำบลแม่พริก อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย

ข้อมูลและสภาพทั่วไป

แปลงสำรวจมีพื้นที่ปลูกข้าว 2 ไร่ ปลูกข้าวญี่ปุ่นพันธุ์ ก.ว.ก.2 โดยวิธีการหว่านน้ำตม เมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2566 สภาพพื้นที่นาเป็นที่ราบ พิกัดแปลง lat 19.618336 long 99.490087 สำรวจวันที่ 3 สิงหาคม 2566 เวลา 11.30 น. ท้องฟ้ามีเมฆมาก อากาศเย็น มีลมพัด ข้าวอยู่ในระยะกล้า (ภาพที่ 3) ต้นข้าวเจริญเติบโตสมบูรณ์ดี

การเจริญเติบโตของข้าว

จากการสำรวจจำนวนต้นข้าวในพื้นที่ 30 x 50 เซนติเมตร มีจำนวนต้นข้าวเฉลี่ย 37.75 ต้น ความสูงของต้นข้าวเฉลี่ย 23.10 เซนติเมตร วัดค่าสีใบข้าวจากแผ่นเทียบสี (Leaf Color Chart : LCC) เฉลี่ยระดับ 2.75 ระดับน้ำในแปลงสำรวจเฉลี่ย 2.80 เซนติเมตร

โรค แมลง - ศัตรูข้าว และศัตรูธรรมชาติ

การสุ่มนับจำนวนแมลงศัตรูข้าวและศัตรูธรรมชาติบริเวณกอข้าวด้วยตาเปล่า จำนวน 20 จุด ไม่พบแมลงศัตรูข้าว และแมลงศัตรูธรรมชาติ สำหรับการใส่สวิงโอบแมลงในนาข้าว ไม่พบแมลงศัตรูข้าว และแมลงศัตรูธรรมชาติ

ภาพที่ 3 สภาพแปลงนาและการเจริญเติบโตของต้นข้าวในแปลงสำรวจ ตำบลแม่พริก อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย

จุดที่ 4 ตำบลศรีดอนมูล อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

ข้อมูลและสภาพทั่วไป

แปลงสำรวจมีพื้นที่ปลูกข้าว 11 ไร่ ปลูกข้าวพันธุ์ กข 6 โดยวิธีการปลูกด้วยรถปักดำ เมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม 2566 สภาพพื้นที่นาเป็นที่ราบ พิกัดแปลง lat 20.307908 long 99.987079 สำรวจวันที่ 4 สิงหาคม 2566 เวลา 14.51น. ท้องฟ้ามีโปร่ง อากาศร้อน ข้าวอยู่ในระยะกล้า (ภาพที่ 4) ต้นข้าวเจริญเติบโตสมบูรณ์ดี

การเจริญเติบโตของข้าว

จากการสำรวจต้นข้าวในนา 20 จุด มีจำนวนต้นข้าวเฉลี่ย 5.70 ต้นต่อกอ ความสูงของต้นข้าวเฉลี่ย 26.00 เซนติเมตร วัดค่าสีใบข้าวจากแผ่นเทียบสี (Leaf Color Chart : LCC) เฉลี่ย 2.75 ระดับน้ำในแปลงสำรวจเฉลี่ย 3.40 เซนติเมตร

โรค แมลง - ศัตรูข้าว และศัตรูธรรมชาติ

การสุ่มนับจำนวนแมลงศัตรูข้าวและศัตรูธรรมชาติบริเวณกอข้าวด้วยตาเปล่า จำนวน 20 จุด ไม่พบแมลงศัตรูข้าว และแมลงศัตรูธรรมชาติ สำหรับการใช้สวิงโฉบแมลงในนาข้าว ไม่พบแมลงศัตรูข้าว และแมลงศัตรูธรรมชาติ

ภาพที่ 4 สภาพแปลงนาและการเจริญเติบโตของต้นข้าว ในแปลงสำรวจ ตำบลศรีดอนมูล อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

จุดที่ 5 ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย

ข้อมูลและสภาพทั่วไป

แปลงสำรวจมีพื้นที่ปลูกข้าว 5 ไร่ ปลูกข้าวญี่ปุ่นพันธุ์ ก.วก.2 โดยวิธีการปลูกด้วยรถปักดำ เมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2566 สภาพพื้นที่นาเป็นที่ราบ พิกัดแปลง lat 19.945893 long 99.958841 สำรวจวันที่ 3 สิงหาคม 2566 เวลา 14.56 น. ท้องฟ้ามีเมฆมาก อากาศร้อน มีลมพัด ข้าวอยู่ในระยะแตกกอ (ภาพที่ 5) ต้นข้าวเจริญเติบโตดี

การเจริญเติบโตของข้าว

จากการสำรวจต้นข้าวในนา 20 จุด มีจำนวนต้นข้าวเฉลี่ย 9.75 ต้นต่อกอ ความสูงของต้นข้าวเฉลี่ย 38.10 เซนติเมตร วัดค่าสีใบข้าวจากแผ่นเทียบสี (Leaf Color Chart : LCC) เฉลี่ยระดับ 3.50 ระดับน้ำในแปลงสำรวจเฉลี่ย 7.00

โรค แมลง - ศัตรูข้าว และศัตรูธรรมชาติ

การสุ่มนับจำนวนแมลงศัตรูข้าวและศัตรูธรรมชาติบริเวณกอข้าวด้วยตาเปล่า จำนวน 20 จุด ไม่พบแมลงศัตรูข้าว และแมลงศัตรูธรรมชาติ สำหรับการใส่สวิงโฉบแมลงในนาข้าว ไม่พบแมลงศัตรูข้าว และแมลงศัตรูธรรมชาติ

ภาพที่ 5 สภาพแปลงนาและการเจริญเติบโตของต้นข้าวในแปลงสำรวจ ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย

จุดที่ 6 ตำบลดอยลาน อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย

ข้อมูลและสภาพทั่วไป

แปลงสำรวจมีพื้นที่ปลูกข้าว 4 ไร่ ปลูกข้าวพันธุ์ กข-แม่โจ้ 2 โดยวิธีการหว่านน้ำตม เมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม 2566 สภาพพื้นที่นาเป็นที่ราบ พิกัดแปลง lat 19.650955 long 99.931723 สำรวจวันที่ 3 สิงหาคม 2566 เวลา 16.10 น. ท้องฟ้ามีเมฆมาก มีฝนตก อากาศร้อนอบอ้าว ข้าวอยู่ในระยะกล้า (ภาพที่ 6) ต้นข้าวเจริญเติบโต สมบูรณ์ปานกลาง

การเจริญเติบโตของข้าว

จากการสำรวจจำนวนต้นข้าวในพื้นที่ 30 x 50 เซนติเมตร มีจำนวนต้นข้าวเฉลี่ย 18.75 ต้น ความสูงของต้นข้าวเฉลี่ย 19.35 เซนติเมตร วัดค่าสีใบข้าวจากแผ่นเทียบสี (Leaf Color Chart : LCC) เฉลี่ยระดับ 2.50 ระดับน้ำในแปลงสำรวจเฉลี่ย 3.00 เซนติเมตร

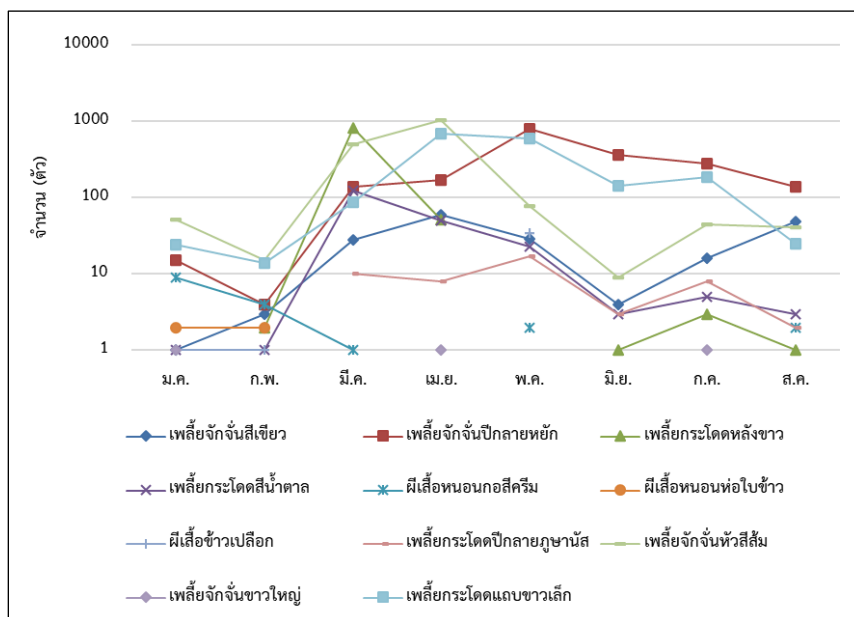
โรค แมลง - ศัตรูข้าว และศัตรูธรรมชาติ

การสุ่มนับจำนวนแมลงศัตรูข้าวและศัตรูธรรมชาติบริเวณกอข้าวด้วยตาเปล่า จำนวน 20 จุด ไม่พบแมลงศัตรูข้าว และแมลงศัตรูธรรมชาติ สำหรับการใส่สวิงโอบแมลงในนาข้าว ไม่พบแมลงศัตรูข้าว และแมลงศัตรูธรรมชาติ

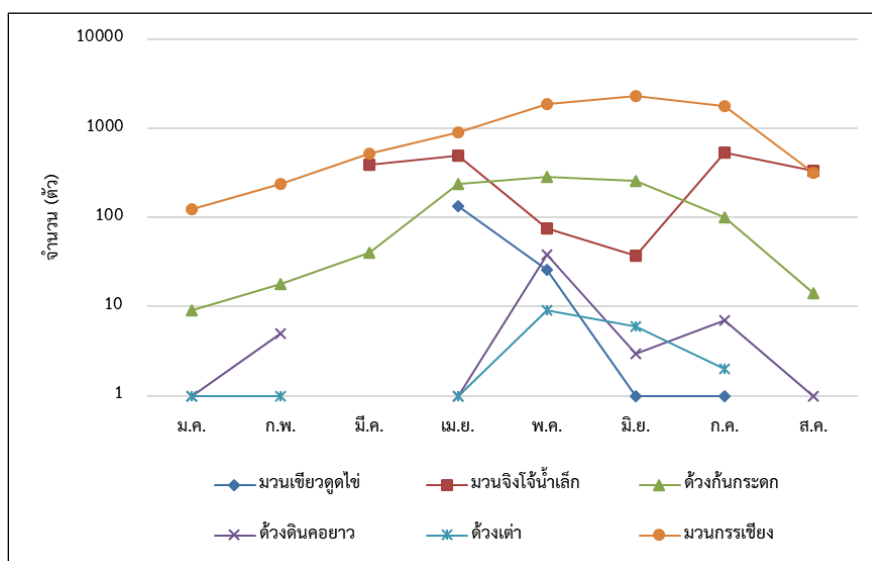

ภาพที่ 6 สภาพแปลงนาและการเจริญเติบโตของต้นข้าวในแปลงสำรวจ ตำบลดอยลาน
อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย

กับดักแสงไฟ : การตรวจนับแมลงศัตรูข้าวและศัตรูธรรมชาติจากกับดักแสงไฟ (Light trap) ที่ศูนย์วิจัยข้าวเชียงราย เปิดหลอดไฟเวลา 18.00 - 22.00 น. ทุกวัน ระหว่างวันที่ 1 มกราคม – 15 สิงหาคม 2566 พบแมลงศัตรูข้าว ได้แก่ เพลี้ยจักจั่นหัวสีส้ม มากที่สุด เมื่อเทียบกับแมลงศัตรูข้าวชนิดอื่น ๆ รองลงมา คือ เพลี้ยกระโดดแถบขาวเล็ก และเพลี้ยจักจั่นปีกลายหยัก (ภาพที่ 7) แมลงศัตรูธรรมชาติที่พบเป็นจำนวนมาก ได้แก่ มวนกระเซี่ยง รองลงมา คือ มวนจิงโจ้น้ำเล็ก และด้วงก้นกระดก (ภาพที่ 8)

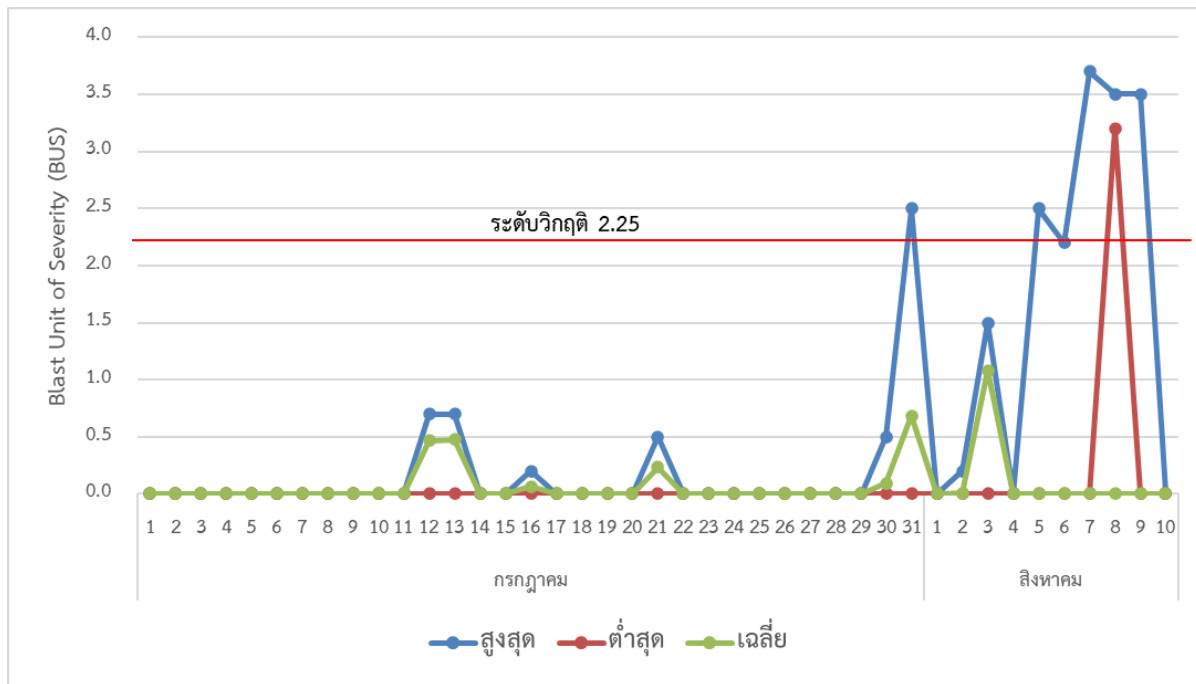

ภาพที่ 7 แผนภาพแสดงจำนวนแมลงศัตรูข้าวจากกับดักแสงไฟ ณ ศูนย์วิจัยข้าวเชียงราย ระหว่างวันที่ 1 มกราคม – 15 สิงหาคม 2566 ณ ศูนย์วิจัยข้าวเชียงราย

ภาพที่ 8 แผนภาพแสดงจำนวนแมลงศัตรูธรรมชาติจากกับดักแสงไฟ ณ ศูนย์วิจัยข้าวเชียงราย ระหว่างวันที่ 1 มกราคม – 15 สิงหาคม 2566 ณ ศูนย์วิจัยข้าวเชียงราย

Blast Unit of Severity (BUS): ค่าดัชนีที่บอกถึงความเหมาะสม หรือความเสี่ยงในการเกิดโรคไหม้ของข้าว ซึ่งได้จากการวิเคราะห์ค่าอุณหภูมิความชื้นสัมพัทธ์ และช่วงเวลาน้ำค้างของแต่ละวัน ข้อมูลค่า BUS ณ ศูนย์วิจัยข้าวเชียงราย ระหว่างวันที่ 1 กรกฎาคม – 10 สิงหาคม 2566 ไม่พบเกินค่าวิกฤต 2.25 (ภาพที่ 9)

ภาพที่ 9 ค่าความเสี่ยงของอากาศต่อการเกิดโรคไหม้ (BUS) ที่วิเคราะห์ได้ระหว่างวันที่ 1 กรกฎาคม – 10 สิงหาคม 2566 ณ ศูนย์วิจัยข้าวเชียงราย

ศูนย์วิจัยข้าวเชียงราย กองวิจัยและพัฒนาข้าว กรมการข้าว กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

474 ถนนพหลโยธิน ตำบลเมืองพาน อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย 57120 Tel .053 - 721578 Fax. 053 - 721916

ข้าวเตือนภัย...การระบาดของเพลี้ยไฟ และโรคไหม้ในนาข้าว

เนื่องจากเกิดสภาพฝนตกต่อเนื่องสลับกับการทิ้งช่วง สภาพอากาศร้อน มีอุณหภูมิสูง ทำให้เกิดสภาพอากาศร้อนอบอ้าวในตอนกลางวัน ซึ่งเป็นสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของแมลงจำพวกปากดูด และเป็นปัจจัยที่เอื้อต่อการเกิดโรคไหม้ของข้าว

เพลี้ยไฟ

พื้นที่นาข้าวหลายแห่ง พบการทำลายของเพลี้ยไฟดูดกินน้ำเลี้ยงจากต้นข้าวในระยะกล้า ทำให้เกิดอาการปลายใบม้วน หากพบอาการใบม้วนมากกว่า 50 เปอร์เซ็นต์ ให้ดำเนินการป้องกันกำจัดตามคำแนะนำของกรมการข้าว

การป้องกันกำจัดเพลี้ยไฟโดยวิธีผสมผสาน

1) ดูแลแปลงข้าวระยะกล้าหรือหลังหว่าน 7 วัน อย่าให้ขาดน้ำ 2) ขังน้ำท่วมยอดข้าวทิ้งไว้ 1-2 วัน และใส่ปุ๋ยยูเรียอัตรา 10 กิโลกรัมต่อไร่ เพื่อเร่งการเจริญเติบโตของต้นข้าว เมื่อตรวจพบเพลี้ยไฟตัวเต็มวัย 1-3 ตัวต่อต้นในข้าวอายุ 6-7 วันหลังหว่าน ใช้ปุ๋ยยูเรียอัตรา 10 กิโลกรัมต่อไร่ หว่านเมื่อข้าวอายุ 10 วันหลังหว่าน 3) เมื่อพบเพลี้ยไฟเริ่มระบาด และไม่สามารถระบายน้ำเข้าแปลงได้ อาจใช้สารสกัดจากพืชบางชนิดในท้องถิ่นพ่นป้องกันก่อนที่จะรุนแรงมากขึ้น เช่น หางไหล ยาสูบ เป็นต้น 4) ใช้สารป้องกันกำจัดแมลง คาร์บาริล อัตรา 20 กรัมต่อน้ำ 20 ลิตร หรือ มาลาไทยอน อัตรา 20 มิลลิลิตรต่อน้ำ 20 ลิตร หรือ อีโทเฟนพรีออกซ์ 20 มิลลิลิตรต่อน้ำ 20 ลิตร พ่นเมื่อพบใบข้าวม้วนมากกว่า 20-50 เปอร์เซ็นต์ ในระยะข้าวอายุ 10-15 วันหลังหว่าน

ลักษณะใบข้าวม้วนที่เกิดจากการทำลายของเพลี้ยไฟ

ข้อควรระวัง

เกษตรกรควรดูแลรักษาระดับน้ำในแปลงนาให้เหมาะสมเพื่อเร่งการเจริญเติบโตของต้นข้าว เพื่อลดความเสียหายจากการเข้าทำลายของเพลี้ยไฟ

โรคไหม้

เนื่องจากช่วงนี้สภาพอากาศเอื้อต่อการเกิดโรคไหม้ โดยเฉพาะเกษตรกรที่มีการใช้ปุ๋ยไนโตรเจนอัตราสูง มีโอกาสเสี่ยงในการเกิดโรคไหม้มาก จึงขอให้เกษตรกรหมั่นสำรวจแปลงและเฝ้าระวังการระบาดของโรคไหม้ในแปลงนาของท่านด้วย

การป้องกันกำจัดโรคไหม้

ใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มาฉีดพ่นเพื่อป้องกันโรคไหม้ และเมื่อพบแผลโรคไหม้ทั่วไป 5 เปอร์เซ็นต์ของพื้นที่ใบ (พบเฉลี่ย 2-3 แผลต่อใบ) ควรฉีดพ่นสารป้องกันกำจัดเชื้อรา เช่น ไตรโซคลาโซล ไอโซโพรโทไอเลน คาซูกาไมซิน อิติเฟนฟอส คาร์เบนดาซิม ผสมสารจับใบ ตามอัตราที่ระบุ

ลักษณะการทำลายของโรคไหม้

คำเตือน

การใช้สารเคมีควรปฏิบัติตามคำแนะนำอย่างเคร่งครัด